

Místo Ústřední politické školy SSM ve výchově a vzdělávání mladé generace

Centrálním článkem výchovy a vzdělávání funkcionářského aktivu SSM a PO SSM je v naší jednotné dětské a mládežnické organizaci Ústřední politická škola SSM v Seči, která spolu se svým vzdělávacím zařízením v Praze-Pisnici a Slovenskou ústřední politickou školou SSM zabezpečuje přípravu a vzdělávání funkcionářského aktivu a je nositelem ústřední metodické funkce a vědeckovýzkumné činnosti v rámci Socialistického svazu mládeže a jeho Pionýrské organizace.

Na poli výchovy a vzdělávání mladé generace navazuje Ústřední politická škola SSM na bohaté tradice a zkušenosti, vzešlé z činnosti Ústřední školy ČSM, ÚPS ŮV SSM, Československého pionýrského tábora a Institutu PO SSM. K původním úkolům výchovně vzdělávacího zařízení v Seči — přípravě pionýrů, pionýrských vedoucích a organizování mezinárodních táborů míru — přibývaly další. Byla sem přesunuta převážná část kádrové, obsahové i organizační zodpovědnosti za mezinárodní tábory míru, rozšířila se výchova a vzdělávání pionýrských pracovníků, ústřední metodická funkce vůči školám pro výchovu pionýrských pracovníků při domech pionýrů a mládeže v okresech a krajích, založily a rozvíjely se informační funkce zaměřené na problematiku PO SSM a další.

Významný krok pro další rozvoj přináší rok 1982, kdy vzniká Ústřední politická škola SSM. Tradiční druhy činnosti, dosud zaměřené jen na Pionýrskou organizaci, jsou rozšiřovány na celý Socialistický svaz mládeže. Součástí školy se stává vzdělávací zařízení v Praze-Pisnici a Slovenská ústřední politická škola SSM v Bratislavě. Celé zařízení tak postupně začíná plnit funkci centra přípravy kádrů pro celou oblast SSM a PO SSM.

V současné době jsou v rámci předmětné činnosti Ústřední politické školy SSM zabezpečovány tyto hlavní úkoly: příprava funkcionářů SSM a PO SSM, vědeckovýzkumná, metodická a informační činnost a plnění úkolů v rámci internacionální výchovy. Pro jejich stanovení a způsob plnění mají určující význam závěry XVI. sjezdu KSČ, III. sjezdu SSM a příslušných zasedání ŮV KSČ a ŮV SSM.

Výchovné a vzdělávací cíle a jejich naplňování vycházejí především z Jednotného systému přípravy a vzdělávání funkcionářů SSM, schváleného 6. zasedáním ŮV SSM. V současné době jsou ve škole realizovány tři základní formy přípravy: příprava pionýrského aktivu, příprava pionýrských pracovníků a příprava funkcionářů SSM.

Příprava pionýrského aktivu probíhá ve směnách pionýrského aktivu, v jejichž rámci jsou proškolení žáci 6. tříd základních škol pro výkon funkcí v Pionýrské organizaci SSM. V současné době jsou realizovány 4 směny ročně; v každé z nich je objektem výchovného působení 126 dětí z celé ČSSR. Cílem této formy přípravy je nejen vlastní výchova dětského aktivu, ale též vytvoření základny funkcionářského aktivu Socialistického svazu mládeže.

Jádem výchovně vzdělávacího procesu se stává příprava kádrů SSM a PO SSM. Škola respektuje a musí brát v úvahu, že připravuje zpravidla nové, začínající funkcionáře, kteří se po získání zkušeností z práce v orgánech SSM a PO SSM stávají kádrovými rezervami pro orgány společenských organizací, státní správy i pro aktiv a orgány KSČ. Z tohoto důvodu je jejich příprava v ÚPS SSM zaměřena tak, aby byly vytvořeny předpoklady k uplatnění získané kvalifikace v další politicko-výchovné a řídicí práci i po ukončení aktivní činnosti v orgánech SSM a PO SSM.

Toto hledisko je aplikováno především ve formách přípravy pionýrských pracovníků a funkcionářů SSM. Důraz je přitom kladen na dlouhodobé formy, z nichž nejdůležitější je roční všeobecně politický kurs, probíhající paralelně v Seči i v Bratislavě. Těmto zásadám je přizpůsoben i obsah přípravy, kde vedle základních poznatků z disciplín marxismu-leninismu si absolventi osvojují vědomosti z teorie a praxe SSM a PO SSM, z metodik politicko-organizačních a zájmových činností, poznatky z pedagogiky, psychologie a sociologie a další.

Specifickou formou je přípravný kurs pro studium na Vysoké komsomolské škole ŮV VLKSM v Moskvě. V jeho rámci posluchači získávají poznatkový základ, z něhož vycházejí při studiu, zpravidla ročním, na VKŠ ŮV VLKSM. Tomuto cíli je přizpůsoben i vlastní obsah výuky, kde vedle ruského jazyka je výběr ostatních vyučovaných předmětů proveden tak, aby na ně bylo možné navázat a dále je rozvíjet při studiu v Moskvě.

Ostatní kategorie funkcionářů SSM a PO SSM jsou diferencovaně (dle funkcí) připravovány v krátkodobých, zpravidla desetidenních až měsíčních kursech. Jedná se o intenzivní formy přípravy nejrůznějších skupin profesionálních i dobrovolných funkcionářů SSM a PO SSM. V Ústřední politické škole SSM v Seči a jejích vzdělávacích zařízeních jsou pro výkon funkcí připravováni nebo dále specializováni například nově zvolení členové ústředních a republikových orgánů a komisi SSM a PO SSM, přední funkcionářský aktiv na úrovni krajských a okresních organizací. Zvláštní pozornost škola věnuje i přípravě vybraných předsedů a místopředsedů podnikových, celozávodních a celoškolských výborů, lektorům krajských a okresních škol pro výchovu pionýrských pracovníků, skupinovým vedoucím a dalším.

Rozsah přípravy, rozmanitost forem a specializací kladou velké nároky na pedagogicko-výchovné a další odborné pracovníky školy. Samozřejmou skutečností je jejich vysoká politická kvalifikovanost a odborná zdatnost, neustálá inovace poznatkového potenciálu, kde důležité místo má vlastní teoretická a vědeckovýzkumná činnost a zejména důkladná znalost potřeb hnutí a z ní vyplývající návaznost teoretické výuky na praktické potřeby a požadavky SSM a PO SSM. Při zabezpečování výchovné vzdělávacího procesu proto Ústřední politická škola spolupracuje nejen s odděleními ústředního výboru SSM, ale též s pedagogickými a vědecko-výzkumnými pracovišti v ČSSR. Rozhodující je spolupráce s Vysokou školou politickou ÚV KSČ, a to nejen na poli výuky, ale též v oblasti publikační a vědecko-výzkumné činnosti. Úspěšně se rozvíjí spolupráce i s Vysokou komsomolskou školou ÚV VLKSM.

Vedle úkolů výchovné a vzdělávací povahy plní Ústřední politická škola SSM i funkci teoreticko-výzkumného pracoviště v oblasti teorie a praxe dětského a mládežnického hnutí, v jejímž rámci je uskutečňována vědecko-výzkumná a analytická činnost, a dle funkcí metodického a informačního centra Socialistického svazu mládeže a jeho Pionýrské organizace.

Plnění funkce teoretického a vědecko-výzkumného pracoviště vychází z plánu vědecko-výzkumné činnosti, v němž jsou vymezeny základní úkoly na tomto poli na období mezi III. a IV. sjezdem SSM. Jejich stanovení vychází jak z obecných hledisek, daných místem a úlohou mladé generace v procesu společenské reprodukce, tak z hledisek specifických, odvozených od místa a úlohy SSM a PO SSM v celkovém procesu formování mladé generace. Ve shodě s teoretickými a metodologickými východisky výzkumů mládeže je mladá generace chápána jako objekt působení SSM a PO SSM, ale i jako subjekt společenských změn, tedy aktivní činitel, který mimo jiné i prostřednictvím své organizace je iniciátorem společenských změn.

S ohledem na tuto skutečnost je pracoviště zapojeno do řešení úkolů základního výzkumu v letech 1980–85 ve stěžejním směru VIII–10 *Formování sociálního vývoje a aktivity mládeže při budování a obraně rozvinuté socialistické společnosti*. V tomto směru je škola odpovědným řešitelem dílčího úkolu *Sociálně politická aktivita mládeže jako faktor proměny sociální struktury mládeže*, který je v současné době ukončen. V následující pětiletce bude ÚPS SSM řešitelem výzkumného úkolu *Úloha mládežnické organizace v přípravě a zapojení mladé generace do společenských procesů*.

Další vědecko-výzkumná a metodická činnost školy vychází z potřeb Socialistického svazu mládeže i pracoviště samého. Mezi klíčové problémy, před nimiž v současné době naše mládežnická organizace stojí, patří další zvyšování společenské aktivity mládeže zejména ve věku 14–16 let. Na řešení této otázky je zaměřen výzkumný úkol zkoumající *přínos všestranné činnosti SSM pro společenskou aktivitu a iniciativu této skupiny mládeže*.

Bezprostředně z předmětné činnosti pracoviště vychází výzkumný úkol řešící problematiku *zvyšování účinnosti Jednotného systému výchovy a vzdělávání funkcionářů SSM a PO SSM*. Jeho cílem je analyzovat dosavadní systém přípravy z hlediska jeho cílů, obsahu i forem vzhledem k současným potřebám SSM a PO SSM a v návaznosti na další rozvoj československé výchovné vzdělávací soustavy stanovit předpoklady zvýšení jeho účinnosti, optimalizovat jej a po ověření zavést do praxe.

Dalším výzkumným úkolem, řešeným v Ústřední politické škole SSM, je *Uplatňování výchovného vlivu pracovního kolektivu na dělnickou a zemědělskou mládež*. Potřeba řešení tohoto úkolu vyplynula ze závěrů 8. zasedání ústředního výboru SSM, zaměřeného na další zkvalitňování ideově výchovného působení SSM mezi mládeží. Cílem výzkumu, jemuž předcházela rozsáhlá předvýzkum, je podat obraz o úrovni a kvalitě výchovného vlivu pracovních kolektivů na dělnickou a zemědělskou mládež, stanovit jeho optimální formy a vypracovat program pro pracovní kolektivy ve vybraných základních organizacích SSM.

Další výzkumné úkoly realizované v ÚPŠ SSM reagují na aktuální potřeby naší jednotné dětské a mládežnické organizace. V tomto smyslu se škola podílí na přípravách zasedání ÚV SSM. Řeší se, respektive budou řešeny, otázky podílu mládeže a SSM na prohlubování a rozvoji socialistické demokracie, otázky zvyšování efektivity vnitrosvazáckého života, podílu SSM na formování socialistického způsobu života mládeže a další.

Z metodologického hlediska je v souladu se současným trendem patrná snaha pracovníků ÚPŠ SSM o překonání jednostranného přístupu ke zkoumání nastíněných otázek z pozice jedné vědní disciplíny a úsilí o aplikaci interdisciplinárního přístupu s využitím poznatků více vědních disciplín. Přestože má škola specializovaná pracoviště pro vědecko-výzkumnou práci, na řešení jednotlivých výzkumných úkolů se účinně podílejí i pedagogičtí pracovníci, včetně externích spolupracovníků.

Účinným poradním orgánem vedení ÚPŠ SSM je vědecko-metodická rada, složená z předních vědeckých a pedagogických pracovníků a odborníků z praxe, zabývajících se problematikou dětí a mládeže a jejich jednotné, dětské a mládežnické organizace. Na zasedání vědecko-metodické rady jsou pravidelně řešeny zásadní otázky týkající se dalšího rozvoje školy, popřípadě související s přípravou kádrů, i otázky zaměřené na vědecko-výzkumnou a metodickou činnost.

Při plnění úkolů vědecko-výzkumné povahy spolupracuje Ústřední politická škola SSM s řadou pracovišť v ČSSR i v zahraničí. Rozvíjí se zejména spolupráce s Ústavem pro filozofii a sociologii ČSAV a s Ústavem pro výzkum veřejného mínění při FSÚ. Byly navázány úzké kontakty a rozvíjí se mezinárodní spolupráce na řešení výzkumných úkolů, a to zejména s vědecko-výzkumným pracovištěm Vysoké komсомolské školy ÚV VLKSM a dalšími.

V návaznosti na výchovně vzdělávací a vědecko-výzkumnou činnost rozvíjí a prohlubuje Ústřední politická škola SSM i své ústřední metodické funkce. Jedná se především o metodickou pomoc katedrám dětského a mládežnického hnutí na krajských politických školách, okresním a krajským školám pro výchovu pionýrských pracovníků, klubům mezinárodního přátelství PO SSM, metodickým střediskům PO SSM na vysokých školách; rozvíjí se i metodická činnost zaměřená na studentské vědecké a odborné činnosti, středoškolské odborné činnosti a předpokládá se i užší spolupráce s katedrami pedagogiky učitelských fakult, připravujících kádry pro dětskou a mládežnickou organizaci.

Smyslem naplňování uvedených funkcí je sjednocování především obsahů kursů pro funkcionáře SSM a PO SSM a jejich další zkvalitňování v souladu s Jednotným systémem přípravy a vzdělávání funkcionářů SSM a PO SSM. Základními prostředky realizace metodických funkcí jsou porady a semináře vedoucích pracovníků a funkcionářů zaměřené na výměnu zkušeností, spolupráce na tvorbě, vydávání a distribuci metodických materiálů, metodické výjezdy pracovních skupin i zobecňování dobrých výsledků práce.

Jednou ze základních funkcí školy je i zabezpečování informační činnosti, která navazuje na předmětnou činnost, zvláště pedagogicko-výchovnou a výzkumné metodickou, a je jedním z předpokladů jejich úspěšného rozvoje. V ÚPŠ SSM je vybudován informační systém PO SSM, s jehož pomocí jsou analyzovány nejrůznější typy informací vztahujících se jak k PO SSM, tak k pokrokovým dětským organizacím v zahraničí. Na podobných principech je budován i informační systém SSM.

Ústřední politická škola SSM plní též úkoly na poli internacionální výchovy. Již v současné době poskytuje pomoc pokrokovým dětským a mládežnickým organizacím z kapitalistických států, a to zejména v přípravě kádrů. Mimo tuto formu pomoci se počítá s organizováním mezinárodních seminářů k výměně zkušeností z přípravy kádrů v dětské a mládežnické organizaci, včetně konzultací zaměřených k výsledkům vědecko-výzkumné, metodické a informační činnosti. Za tímto účelem škola rozvíjí spolupráci s ústředními výchovně vzdělávacími zařízeními dětských a mládežnických organizací v socialistických státech, zvláště v SSSR.

Základním prostředkem internacionální výchovy jsou mezinárodní tábory míru, které mají již bohatou tradici. Škola odpovídá za jejich obsahovou a organizační přípravu na území celé ČSSR a podílí se rovněž na přípravě delegací reprezentujících ČSSR na mezinárodních táborech míru v nejrůznějších zemích světa. Za dobu své existence přispěly tyto tábory podstatnou měrou k výchově mladých lidí v ČSSR i v zahraničí v duchu myšlenek proletářského a socialistického internacionalismu.

Další zdokonalování přípravy kádrů SSM a PO SSM i dalších funkcionářů v oblasti práce s dětmi a mládeží je závislé nejen na zkvalitňování stávajících forem, ale i na zavedení vyšších typů přípravy těchto pracovníků. Proto koncepce dalšího rozvoje Ústřední politické školy SSM předpokládá postupnou přípravu a zavedení

vysokoškolského studia pro funkcionáře a pracovníky aparátu SSM, kádrové rezervy, dále pro pracovníky v oblasti mimoškolské činnosti, zvláště na středních školách a v domech pionýrů a mládeže. Příprava tohoto studia je součástí hlavních úkolů rozvoje ÚPS SSM. Potřeba ucelené vysokoškolské formy studia vyplývá rovněž ze stoupajících nároků na politickou a odbornou úroveň pracovníků aparátu SSM a PO SSM i ze zkušeností mládežnických organizací, zejména sovětského Komsomolu. Vysokoškolská příprava kádrů je rovněž předpokladem zvýšení účinnosti poznávací činnosti SSM a PO SSM a výrazně napomáhá vědeckému řízení a rozhodování v oblasti problematiky mládeže v současné etapě rozvoje naší socialistické společnosti.

Pro nejbližší období stojí před Ústřední politickou školou SSM v popředí úkol dále rozvíjet, prohlubovat a zkvalitňovat úroveň přípravy kádrů pro SSM a PO SSM. Rovněž výzkumné metodická a informačně dokumentační činnost školy směřuje ke komplexnímu vytvoření teoretického zázemí jak pro rostoucí nároky výchovně vzdělávacího procesu, tak i pro práci orgánů SSM a PO SSM a další všestranný rozvoj dětského a mládežnického hnutí.

Jiří Matějka

Informace o zaměření činnosti odboru pro výzkum mládeže Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV

Na počátku 7. pětiletky došlo ve výzkumu mládeže k významné kvalitativní změně — v rámci státního plánu základního výzkumu byla výzkumná tematika koncipována na úrovni stěžejního směru VIII-10 s názvem *Formování sociálního vývoje a aktivity mládeže při budování a obraně rozvinuté socialistické společnosti*. Řídícím pracovníkem stěžejního směru se stal Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV a jeho předsedou doc. dr. F. Charvát, DrSc. K zabezpečení vědeckých úkolů v oblasti výzkumu mládeže a zajištění činnosti rady stěžejního směru byl k 1. 4. 1981 vytvořen v rámci ÚFS ČSAV odbor pro výzkum mládeže — teoreticko-řídící pracoviště stěžejního směru.

Odbor pro výzkum mládeže je koordinačním pracovištěm HÚ VIII-10-2 *Sociální struktura mládeže a faktory jejích proměn v podmínkách budování rozvinutého socialismu* a řešitelským pracovištěm dvou dílčích úkolů DÚ VIII-10-2/1 *Vývoj sociálně třídní struktury stěžejního směru* se stal Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV a jeho předsedou doc. dr. F. Charvát, DrSc. K zabezpečení vědeckých úkolů v oblasti výzkumu mládeže a zajištění činnosti rady stěžejního směru byl k 1. 4. 1981 vytvořen v rámci ÚFS ČSAV odbor pro výzkum mládeže — teoreticko-řídící pracoviště stěžejního směru.

Odbor pro výzkum mládeže je koordinačním pracovištěm HÚ VIII-10-2 *Sociální struktura mládeže a faktory jejích proměn v podmínkách budování rozvinutého socialismu* a řešitelským pracovištěm dvou dílčích úkolů DÚ VIII-10-2/1 *Vývoj sociálně třídní struktury stěžejního směru* se stal Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV a jeho předsedou doc. dr. F. Charvát, DrSc. K zabezpečení vědeckých úkolů v oblasti výzkumu mládeže a zajištění činnosti rady stěžejního směru byl k 1. 4. 1981 vytvořen v rámci ÚFS ČSAV odbor pro výzkum mládeže — teoreticko-řídící pracoviště stěžejního směru.

Odbor pro výzkum mládeže je koordinačním pracovištěm HÚ VIII-10-2 *Sociální struktura mládeže a faktory jejích proměn v podmínkách budování rozvinutého socialismu* a řešitelským pracovištěm dvou dílčích úkolů DÚ VIII-10-2/1 *Vývoj sociálně třídní struktury stěžejního směru* se stal Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV a jeho předsedou doc. dr. F. Charvát, DrSc. K zabezpečení vědeckých úkolů v oblasti výzkumu mládeže a zajištění činnosti rady stěžejního směru byl k 1. 4. 1981 vytvořen v rámci ÚFS ČSAV odbor pro výzkum mládeže — teoreticko-řídící pracoviště stěžejního směru.

Koncem roku 1984 byla v odboru pro výzkum mládeže oponována hlavní výsledná práce SPZV VIII-10-2 *Analýza sociální struktury československé mládeže a prognóza jejího vývoje do roku 2010*, která využívá výsledků předchozí etapy řešení úkolu a predikuje změny v sociálně třídní struktuře mládeže, ve struktuře její vzdělanosti, v oblasti pracovních podmínek a materiálních potřeb mladých lidí, v postavení mládeže jako společenského subjektu a v oblasti demografického vývoje mladé generace. V rámci této studie jsou analyzovány především takové procesy a sociální jevy, které jsou pro vývoj struktury mládeže určující, a formulovány závěry prognostického charakteru týkající se faktorů, které budou nejsilněji intervenovat v procesech společenské reprodukce do roku 2010.

Odbor pro výzkum mládeže ÚFS ČSAV se aktivně podílí na práci 3. pracovní skupiny akademiků věd socialistických zemí 5. mezinárodní problémové komise *Dělnická třída ve světovém revolučním procesu*. Na bázi dat mezinárodního výzkumu *Sbližování dělnické třídy a inteligence* zpracoval studii *Reprodukce sociální struktury mládeže*, kromě toho se jeho pracovníci zúčastnili seminářů, porad a v neposlední řadě spolu s ÚV SSM zorganizovali setkání zástupců 3. pracovní skupiny v lednu 1985 v Praze. Tato pracovní skupina připravuje studii, která bude součástí mezinárodní monografie *Sociální aspekty formování nových kádrů dělnické třídy*, jejíž varianta byla v lednu na mezinárodní poradě projednávána.

. Ve spolupráci s ÚRO a SMS ÚML UK zpracovali pracovníci odboru pro výzkum